

Respect pentru oameni și cărți

ÉDOUARD LOUIS

Sfârșitul lui Eddy Bellegueule

Traducere din limba franceză și note
ALEXANDRU MATEI

București
2018

CUPRINS

CARTEA ÎNTÂI

Picardia

(sfârșitul anilor 1990 – începutul anilor 2000)

Întâlnire	11
Tatăl meu	18
Afectările	24
La generală	31
Durerea	35
Rolul de bărbat	40
Portret al mamei mele dimineată	56
Portretul mamei mele prin poveștile ei de viață	67
Camera părinților	74
Viața fetelor, a mamelor și a bunicilor	81
Poveștile din sat	90
Buna-creștere	96
Celălalt tată	112

Rezistență bărbaților față de medicină.....	115
Sylvain (o mărturie)	122

CARTEA A DOUA**Eșecul și fuga**

Depozitul de lemn.....	139
După povestea din depozit	152
A deveni.....	158
Laura.....	161
Revolta corpului.....	168
Ultima tentativă amoroasă: Sabrina.....	176
Dezgustul.....	183
Prima tentativă de fugă.....	189
Pe ușa din față	194
Epilog	205

Respect pentru oameni și cărți

CARTEA ÎNTÂI

Picardia

(sfârșitul anilor 1990 – începutul anilor 2000)

ÎNTÂLNIRE

Nu am nici o amintire frumoasă din copilărie. Nu vreau să spun că n-aș fi simțit niciodată în timpul acelor ani nici un sentiment de fericire sau de bucurie. Pur și simplu, suferința este totalitară: face să dispară tot ceea ce nu intră în sistemul ei.

Pe corridor au apărut doi băieți, unul înalt, cu părul roșcat, celălalt scund, adus de spate. Cel înalt și cu părul roșcat m-a scuipat: *Ia-ți-o în meclă!*

Scuipatul mi s-a prelins încetisoară pe față, galben și vâscos ca hârcâielile care înfundă gâtul bătrânilor sau al bolnavilor, miroșind puternic și greșos. Au urmat râsetele pițigăiate, stridente, ale celor doi băieți: *Moaa, are fațăul plin căcăiosu'.* Scuipatul mi se scurge dinspre ochi spre buze, aproape că îmi intră în gură. Nu îndrăznesc să îl sterg. Aș putea să o fac, ar fi de ajuns un dos de manșetă. Ar fi de ajuns o fracțiune de secundă și

o singură mișcare pentru ca scuipatul să nu-mi atingă buzele, dar nu o fac de frică să nu se simtă jigniți, să nu se enerveze și mai tare.

Nu mă așteptam să facă aşa ceva. Cu toate astea, violența nu era ceva necunoscut pentru mine, din contră. De când mă știu și pot să îmi amintesc, l-am văzut pe taică-meu beat, luându-se la bătaie în fața cafenelei cu alți tipi beți, spărgându-le nasul sau dinții. Tipi care se uitaseră la maică-meă prea insistent, drept pentru care taică-meu, trotilat, izbucnea: *Cine te crezi de te uiți aşa la nevastă-meă, băi fraiere?* Maică-meă încerca în zadar să-l liniștească: *Calmează-te, dragă, calmează-te odată!* În cele din urmă interveneau prietenii lui taică-meu. Era o regulă ca un prieten adevarat, *un tovarăș bun* să intervină în bătaie ca să-i despartă pe taică-meu și pe celălalt, victimă băutei lui, cu față plină de răni. Când vreuna dintre pisicile noastre făcea pui, îl vedeam pe taică-meu îndesând pisicii abia născuți într-o pungă de plastic de la supermarket și zdrobind-o de o bordură de beton până când punga se umplea de sânge și nu se mai auzea nici un mieunat. L-am văzut înjunghiind porci în grădină și bând săngele aburind, pe care îl extrăgea ca să facă sângererete (avea sânge pe buze, pe bărbie, pe tricou): *Cea mai bună chestie e săngele proaspăt țășnit*

Respect pentru oameni și cărți

dintr-un animal care crapă. Grohăiturile porcului în agonie, atunci când taică-meu îi secționa traheea-arteră, se puteau auzi în tot satul.

Aveam zece ani. Eram nou venit la școală. Nu știam cine erau atunci când au apărut pe culoar. Nu le știam nici măcar numele și asta era ceva neobișnuit în această școală mică, cu cel mult două sute de elevi, în care toți se cunoșteau repede. Mersul lor era lent, zâmbău, nu păreau agresivi, aşa că m-am gândit în prima clipă că veneau să facem cunoștință. De ce ar veni unii mari să-mi vorbească mie, care eram nou? Curtea școlii funcționa la fel ca restul lumii: cei mari nu se amestecau cu cei mici. La fel zicea și mama despre muncitori: *Pe noi ăştia mici nimeni nu ne bagă în seamă, în orice caz nu burjuii.*

Pe corridor m-au întrebat cine eram, dacă eu eram *Bellegueule*¹, cel despre care vorbeau toți. Mi-au pus o întrebare pe care mi-am repetat-o apoi luni și ani încontinuu:

Tu ești bulangiul?

Rostind-o, au lăsat pentru totdeauna în mine o urmă ca un stigmat, acel semn pe care grecii îl marcau cu un fier roșu sau cu un cuțit pe corpurile indivizilor devianți, periculoși pentru

¹ Mutrăfrumoasă

Respect pentru oameni și cărți
comunitate. Ceva de care este imposibil să te
eliberezi. Am tremurat de surpriză, deși nu a fost
prima dată când mi s-a zis aşa ceva. Nu te poți
obișnui niciodată cu o înjurătură.

Un sentiment de neputință, de pierdere a
echilibrului. Am surâs – cuvântul bulangiu ră-
suna, exploda în capul meu, pulsa în mine pe
aceeași frecvență cu cea a ritmului cardiac.

Eram firav, și probabil că au evaluat capaci-
tatea mea de a mă apăra ca fiind slabă sau de-a
dreptul inexistentă. La acea vîrstă părinții mei
mă strigau adesea *Scheletul*, iar taică-meu făcea
întruna aceleași glume: *Ai putea să treci prin
spatele unui afiș fără să-l dezlipești*. Corpolența
era o trăsătură apreciată în sat. Tata și cei doi
frați ai mei erau obezi, la fel și câteva femei din
familie, și se spunea cu orice ocazie: *Mai bine
nu faci foamea decât să mori de foame*.

(Un an mai târziu, obosit de sarcasmele
familiei despre greutatea mea, am încercat să
mă îngraș. Îmi cumpăram pungi de chipsuri
la ieșirea de la școală, cu bani pe care-i ceream
mătușii – ai mei nu ar fi avut să-mi dea – și
mă îndopam. Eu, care refuzasem până atunci
să mănânc felurile prea grase pe care le gătea
mama, de frică să nu ajung ca tata și ca frații
mei – încât ajungea să dispere: *Nu o să-ți înfunde*

Respect pentru oameni și cărți

gaura curului –, am început dintr-o dată să devorez tot ce găseam, ca insectele care se deplasează în nori și care îngheț peisaje întregi. M-am îngrășat cu vreo douăzeci de kile într-un an.)

Mai întâi m-au împins cu vârfurile degetelor, ușurel, ei rânjind, eu cu același scuipat pe față, apoi din ce în ce mai tare, până când mi s-a izbit capul de zidul culoarului. Nu ziceam nimic. Unul m-a ținut de mâini, iar celălalt mi-a cărat lovitură cu piciorul, din ce în ce mai puțin zâmbitor, din ce în ce mai serios în acest rol, cu față exprimând din ce în ce mai multă concentrare, furie, ură. Îmi amintesc: de loviturile în stomac, de durerea provocată de izbirea capului meu de zidul din cărămizi. Durerea, corpul care suferă pe neașteptate, rănit, bătut, este ceva la care nu te gândești. Te gândești – într-o astfel de situație, vreau să spun: cu o privire exterioară – la umilire, la faptul că nu înțelegi, la frică, dar nu și la durere.

Loviturile în stomac mă făceau să mă sufoc, și mi se bloca respirația. Deschideam cât puteam gura ca să las oxigenul să pătrundă, îmi umflam pieptul, însă aerul nu voia să intre; aveam impresia că plămânii mi s-au umplut brusc cu un lichid gros, de plumb. I-am simțit dintr-o dată grei. Corpul îmi tremura, părea că nu îmi mai aparținea, că nu mai răspundea voinței mele,

Respect pentru oameni și cărti

ca un corp care îmbătrânește și se eliberează de spirit, este părăsit de el sau refuză să i se supună. Un corp care devine o povară.

Au început să râdă când fața mea a devenit roșie din cauza lipsei de oxigen (naturalețea claselor populare, simplitatea oamenilor sărmani cărora le place să râdă, care *știu să-și trăiască viața*). Am simțit lacrimile urcându-mi în ochi, mecanic, și privirea încețoșându-se ca atunci când te încici cu salivă sau cu vreo bucată de mâncare. Nu știau că sufocatul făcea să-mi curgă lacrimile, credeau că plâng. Au devenit nerăbdători.

Le-am simțit respirația în momentul în care s-au apropiat de mine, avea miros de lactate putrezite, de animal mort. Dinții lor, ca și ai mei, nu erau probabil niciodată spălați. Mamele din sat nu prea aveau grijă de igiena dentară a copiilor. Mersul la dentist costa prea mult și lipsa banilor te obliga să faci alegeri. Mamele spuneau: *Sunt alte lucruri mai importante în viață*. Plătesc și acum această neglijență a familiei, ale clasei mele sociale, cu dureri atroce, cu nopți de nesomn, iar câțiva ani mai târziu, ajungând la Paris, la Școala normală¹, colegii

¹ École normale supérieure – Școala Normală Superioară, instituție universitară prestigioasă din Franța

Respect pentru oameni și cărti
mă vor întreba: *Dar de ce nu te-au dus părinții la un ortodontist?* Mințeam. Le răspundeam că părinții mei, niște intelectuali mult prea boemi, au fost atât de preocupăți de studiile mele literare încât uneori nu au avut grija cum trebuie de sănătatea mea.

Pe culoar, tipul înalt cu părul roșu și cel scund cu spatele curbat zbierau. Înjurăturile și loviturile veneau unele după altele, iar eu continuam să tac. *Labagiu, poponar, muist, găozar, lipitoare, sugativă, limbric, gurist, bulangiu, homäläu, pulache, fätäläu, pulifrici, pizdă sau homosexualule, gay-ule.* Uneori ne intersectam pe scările pline de elevi sau în altă parte, în mijlocul curții. Nu puteau să dea în mine de față cu toată lumea, nu erau atât de proști încât să riște exmatricularea. Se mulțumeau cu o înjurătură, *bulangiu* (sau altceva). Nimeni în jur nu părea atent, dar toți auzeau. Cred că îi auzea toată lumea pentru că îmi amintesc de zâmbetele de satisfacție care apăreau pe fețele unora în curte sau pe culoar, cât și de placerea lor de a-i vedea și auzi pe roșcatul înalt și pe tipul cel scund, adus de spate, făcând dreptate, spunând ceva ce alții ziceau în gând sau șușotit, auzindu-se atunci când trecea pe lângă ei: *Ia uite, Bellegueule, poponarul.*

TATĂL MEU

Există tata. În 1967, anul nașterii lui, femeile din sat nu obișnuiau să meargă la spital, nășteau acasă. Atunci când l-a adus pe lume, mama lui era așezată pe o canapea îmbâcsită de praf, de fire de păr de câini și pisici, de gunoaie de pe încălțările permanent pline de nămol, și care nu se scoteau din picioare la intrare. Sunt drumuri asfaltate în sat, desigur, însă se mai folosesc și multe *poteci de pământ*, unde copiii merg să se joace, drumuri neasfaltate, de țărână și de piatră, care mărginesc câmpurile, hudițe de pământ teșit, care seamănă cu niște pământuri mișcătoare în zilele ploioase.

Înainte de generală mă duceam de mai multe ori pe săptămână cu bicicleta pe *potecile de pământ*. Legam o bucată mică de carton de spițele bicicletei ca să scoată un zgomot ca de motor la pedalare.

Respect pentru oameni și cărti

Tatăl tatălui meu bea mult alcool, pastis¹ și vin la cutie de cinci litri, aşa cum beau majoritatea oamenilor din sat. Se duc să-şi cumpere alcool de la băcănie, unde pe lângă cafenea și ţigări se mai vinde și pâine. Poți să cumperi la orice oră, trebuie doar să bați la uşa patronilor. Îți fac un serviciu.

Tatăl lui bea mult alcool, și când se îmbăta o lovea pe maică-sa: se întorcea brusc spre ea și o înjura, arunca în ea cu ce-i pica în mâna, uneori cu scaunul, și apoi o bătea. Tata, prea mic, captiv în corpul lui de copil firav, îi privea neputincios. Strângea în el ură, în tăcere.

Mie nu-mi spunea lucrurile astea. Tata nu vorbea, cel puțin nu despre aşa ceva. Mama însă vorbea, era rolul ei de femeie.

Într-o dimineață – tata avea cinci ani –, taică-său a plecat pentru totdeauna, fără să-i anunțe. Bunica mi-a povestit, pentru că și ea transmitea poveștile de familie (rolul de femeie, iarăși). A râs de asta ani mulți după, fericită fiind că a scăpat în sfârșit de bărbatu-său: *A plecat într-o dimineață la uzină și nu s-a mai întors seara la masă, l-am așteptat degeaba.* Era munclitor la uzină și aducea bani în casă, dar dispărând, familia a rămas fără bani și cu mai nimic ca să-i hrănească pe cei șase sau șapte copii.

¹ Băutură spirtoasă pe bază de anason

Tata nu a uitat asta niciodată; spunea de față cu mine: *Jegosul ăla care ne-a abandonat, care a lăsat-o pe mama cu nimic, mă piș pe el.*

În ziua în care tatăl tatălui meu a murit, treizeci și cinci de ani mai târziu, eram în camera principală, la televizor, în familie.

Tata a primit un telefon de la sora lui sau de la ospiciul în care *părintele său* și-a dat duhul. Persoana de la telefon i-a zis: *Tatăl tău – al dumneavoastră – a murit în dimineața asta de cancer, de la un sold zdrobit în urma unui accident, rana s-a extins, am făcut tot posibilul, dar nu am putut să îl salvăm.* S-a urcat într-un pom ca să-i taie crengile și a tăiat-o și pe cea pe care stătea. Părinții mei au început să râdă atât de tare atunci când persoana de la telefon a zis această frază, încât le-a luat ceva timp ca să-și vină în fire: *Prostu', să tai creaca pe care ești asezat, cum e posibil?* Accidentul, soldul zdrobit. La aflarea vestii, tata a sărit în sus de bucurie, i-a spus mamei: *A mierlit-o în sfârșit, scursura.* Și: *Mă duc să cumpăr de băut ca să chefuim.* Urma să împlinească patruzeci de ani peste câteva zile și nu îl văzusem niciodată atât de fericit, ne spunea că o să fie două evenimente de sărbătorit la o distanță de câteva zile, două ocazii ca să ne trotilăm. Mi-am petrecut seara cu ei, surâzând ca un copil care reproduce starea în care își vede

Respect pentru oameni și cărți

părinții fără să știe prea bine de ce (o imitam și pe mama de câte ori plânghea, fără să îmi dau seama de ce; plângeam și eu). Tata a cumpărat chiar și un suc pentru mine și niște biscuiți sărați care îmi plăceau la nebunie. Nu am aflat niciodată dacă a suferit în tăcere, dacă a surâs la anunțul morții tatălui aşa cum se surâde atunci când primești scuipați în față.

Tata s-a lăsat de școală foarte repede. A preferat serile de dans în satele vecine și caftelile inevitabile, tururile cu motocicleta – i se spunea *pétrolette*¹ – până la balta unde petrecea mai multe zile și unde pescuia, zilele petrecute în garaj meșterind la motocicletă, *nărvind iapa* ca să facă mai puternică, mai rapidă. Atunci când se ducea la liceu era de obicei dat afară, din cauza sfidării profesorilor, a insultelor, a absențelor.

Vorbea mult despre încăierări: *Eram dur când aveam cincispre sau șaispre ani, mă băteam întruna la școală sau la dans și mă făceam muci cu prietenii. Ne dorea undeva, ne distraim, e drept că pe vremea aia, dacă eram dat afară de la uzină, îmi găseam alta, nu era ca acum.*

Și-a întrerupt studiile profesionale după liceu ca să se angajeze ca muncitor în uzina satului,

¹ Numele unui model vechi de motocicletă franțuzească